

SÜNNETİN IŞIĞINDA HAYAT

Muhammed Mustafa *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in mübarek hadîs-i şerîflerden bir miktar okuyacağız.

Hadîs-i şerîflerin izahına geçmeden önce, evvelen ve hâsseten Peygamber Muhammed Mustafa *sallallahu aleyhi ve sellem* efendimiz'in ruhu için, sonra vesair enbiyânın ve evliyâullahın ruhları için, sâdât-ı meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ruhları için, okuduğumuz hadîsleri te'lif etmiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi hazretlerinin ruhu için, bu hadislerin bize kadar gelmesinde emek sarf edilmiş, gayret göstermiş olan ravilerin ruhları için ve uzaktan yakından bu hadisleri dinlemek üzere şu meclise cem olmuş siz kardeşlerimizin ahirete intikal ve irtihal etmiş olan cümle yakınlarının anne baba ve akrabalarının, sevdiklerimin ruhları için, şu mübarek akşamda hediye olsun diye 1 Fâtîha, 3 İhlâs-ı şerîf okuyalım.

a. Bedenin Artıklarına Saygı

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyuruyor ki:

إِذْفِنُوا دِمَاءَكُمْ وَأَشْعَارَكُمْ وَأَظْفَارَكُمْ
لَا تَلْعَبُ بِهَا السَّحَرَةُ

Idfinû dimâeküm ve eş'âraküm ve ezfâraküm. Kanlarınızı ve saçlarınızı, kıllarınızı ve kestiğiniz tırnaklarınızı gömün.

Lâ tel'abü bihe's-seharatü. Sihirbazlar onlarla oynamasınlar. Malum sihirbazlar böyle insan sihir yapan, büyü yapan kimseler saçını alırlar, sakalını alırlar ateşi atarlar, yakarlar diye falan duyardım hep. Bir takım büyüler yaparlar insanlar arasında... Tabi Allah Teâlâ hazretlerinin izni olmadan hiçbir şey olmaz kainatta. İnsan Allah'a kul olursa mahlukatı zarar verebilir mi?

Asla ve kat'a. İlk önce insan Allah'a kul olacak. Allah Teâlâ hazretlerine halisane imtiyat ve ubudiyet gösterecek. Kur'an-ı Kerîm okunsa, *kul eûzü bi-rabbi'l-felak*, *kul eûzü bi-rabbi'n-nâs* okunsa, sonra her derde deva olduğu bildirilmiş olan Fâtiha'yı okursa, sonra Âyetü'l-Kürsî'yi okursa insan bunları okuyup Allah Teâlâ Hazretleri'ne iltica eden bir kimseye hiçbir şeyin tesir etmesi bahis konusu değildir. Her şey çünkü Allah Teâlâ Hazretleri'nin emri

fermanı ile olduğu için, hüküm onun olduğu için.... Ona iltica edenin Allah Teâlâ Hazretleri kendisine tevekkül eyleyenin;

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

Ve men yetevekkel ala'llâhi fe-hüve hasbüh. (Talâk Suresi 3. Ayet)

Yeter, kâfidir. Kim Allah'a tevekkül ederse Allah ona kâfidir. Başka bir tedbire lüzum mu var?

Kainatın sahibine teslim oluyor insan. O teslimiyeti bilen kimseye hiçbir şeyin zarar vermesi bahis konusu değildir.

Müslümanlar âyet-i kerîmede bildirildiğine göre geldiler dediler ki; kâfirler ordu topladılar, üstümüze geliyorlar, sizinle çarpışacaklar diye gidip gidecekler.

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا
لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا
وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

Ellezîne kâle lehümü'n-nâsu inne'n-nâse kad ceme'û leküm fahşevhüm fe-zâdehüm

îmânen ve kâlû hasbüna'llâhü veni'me'l-vekîl. (Âl-i İmrân Suresi 173. Ayet)

Bu haberler onları hiç telaşa düşürmedi. İmanları arttı.

Dediler ki *Hasbüna'llâhü veni'me'l-vekîl.* “Allah Teâlâ Hazretleri bize kâfidir, yeter. O ne iyi vekildir” dediler. Ama tedbirli olmak lazım. İnsanın her uzvu muhteremdir. İnsanoğlunu Allah Teâlâ Hazretleri mükerrem, muhterem bir mahluk eylemiş. İnsanoğlunun her şeyi muhteremdir. Saçı da muhteremdir, sakalı da muhteremdir, kulağı da muhteremdir. Onun için nasıl ortada bırakmıyorsa vefat etmiş bir kimseyi, nasıl gömüyorsak toprağın altına, onun gibi o şeylerin de gömülmesi uygun olur. Bu hadiste böyle tavsiye buyurmuş Peygamber Efendimiz. Tabi bunun daha nice nice faydaları vardır. Meydanda kalan tırnakların evin içinde kalmaması yemeklere kaçmasının, sıçramasının, insanın eline bulaşmasının, tırnakların altında çeşitli mikroplar birikiyor. Pek çok çeşitli şeyleri var yani. Bu tavsiyenin altında umumi nezâfetin, insanın muhteremliğinin icabı olan pek çok mânâ bulunuyor.

b. Güzel Koku ve Hikmet

Diğer hadîs-i şerîf:

إِدِّهِنُوا بِاللُّبَّانِ فَإِنَّهُ أَحْظَى لَكُمْ عِنْدَ نِسَائِكُمْ
وَادِّهِنُوا بِالْبَنْفُسَجِ فَإِنَّهُ بَارِدٌ فِي الصَّيْفِ حَارٌّ
فِي الشِّتَاءِ

*İddehinû bi'l-lübânî, fe-innehû ehzâ
leküm 'inde nisâiküm ve'ddehinû bi'l-benef-
seci fe innehû bâridün fi's-sayfi hârrun fi'ş-
şitâi.*

Bir yağlanmak meselesi var. Dinde ancak saça yumuşasın, parlasın diye sürülen şeyler burada numune olarak gösteriliyor. Kereatin denilen, saçlara sürülen, saça şekil veren, onu parlak gösteren şey vardır. Hani bizde nasıl böyle saçları tarayan kimseler bunu sürerler. Arap diyarında da böyle bir yağlanma, böyle yağ sürmek meselesi var saçlara ve deriye. Orada süs olmaktan öte tıbbi faydaları da vardır. Çünkü sıcak memleket, insanın derisini nasıl kavuruyor sıcaklık?

Kuruluk, rutubet olmaması. Yani kısa zamanda cildin sıhhi takadi kalmıyor o sıcaklar

karşısında kuruma ihtimali var. Onun için yağlanmak meselesi var. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz diyor ki:

“Devenin ve sığır cinsi hayvanların sütleriyle yağlanınız.” Yani cilt ve baş için yağ sümek meselesinden yağlanınız. Çünkü bu hanımlarınızın yanında güzel bir paravet verir, uygun olur. *Ve’ddehinû bi’l-benefseci*. Menekşe dediğimiz çiçeğin yağıyla yağlanınız. “Çünkü o sıhhata faydalıdır. Yazın, serin tutar, kışın sıcak tutar” diyor Peygamber efendimiz yağlanmayla ilgili tavsiyede bulunuyor.

Burada şu mühim İbn Arabi izahta çok güzel söylemiş. Diyor ki:

Bu yağlanma bazı hallerde, bazı hastalıklar için, bazı şahıslara göre, bazı memleketlerde faydalıdır. Yani dört tane “bazı” sözleri güzelce sıralamış.

Bir; bazı ahvalde, yani her halde, her zaman muhakkak böyle yapın manasına değil.

İki; bazı hastalıklara karşı bu devenin, sığırın sütlerinin şifaları, ve bunun icabında yağlanmakta kullanılması...

Ve bazı eşhâs için; bazı şahıslar için ve bazı memleketlerde, öyle memleket olur ki, orası sıcak bir yer olması dolayısıyla bir tedbir olarak, tedbir-i çare olarak orada önemlidir.

Fe innehû bâridün fi's-sayfi hârrun fi's-şitâi. Menekşe yağının yazın serin, kışın ısıtıcı olması meselesi. Bu eski fevade bir husus var. Her madde dört vasıftan ibaret oluyor:

Sıcak hâr; soğuk bârid; yâbis kuru; ratbün rutubet diye. Her maddenin böyle 4 özellikten birisine sahip olması gerekir diyor. Bu vasıflardan bazısına sahip olan maddelerden dolayı insanda bir rahatsızlık olduysa, onların mukabili sıfatlara sahip başka maddeler kullanarak onu söndürüyor. Mesela insan nasıl hararet bastığı zaman dondurma yer. Sıcaktır, dondurma soğuktur. O da onu karşılar gibi.

Onun için her maddenin, her yiyeceğin, kullanılan malzemenin kendine göre vasıfları olduğu için onu sayarak zikrediyor Peygamber Efendimiz. Yaz için *bârid*, kış için *hâr* bir maddedir o menekşe yağı, onu da kullanın diye emir buyurmuş.

Peygamber Efendimizin böyle tavsiyeleri bize şunu gösteriyor ki; din, bizim dinimiz insanı her şeyle ihata ediyor. Yani insanı sadece namaz kılma şeklini tarif edip bırakmıyor. Sadece ahirette cennet var vs. deyip bırakmıyor. Bizim dinimiz insanı maddesiyle, manasıyla, dünyasıyla, ahiretiyle her şeyle birden ilgilenip, her şeyle birden gözetiyor. Dünyanın hiçbir sistemi bu vasıflara sahip değil. Dünyada bazı sistemler vardır; insanın sadece maddesine hitap eder, manasını bilmez. Bazı memleketler vardır, orada bazı fikirler yayılmış, gelişmiştir. İnsanın manasını göya nazar-ı dikkate alır, maddesini ihmal eder.

Mesela Hint, Çin dinleri gibi. Bazı sistemler vardır, insana insan olarak kıymet vermez, cemiyeti öne alır, cemiyetin menfaati için insanı sifra indirir. Ona harcar, onun hürriyetini yok eder. Bazı cemiyetler vardır, insanın hürriyetine esas vermiştir. Onu takviye eder. İnsanın şımartır da şımartır, cemiyeti zarara uğratar.

Elhamdülillah. Bizim dinimiz insanın dünyasıyla ilgileniyor. Dünyaya ait bilgi veriyor,

ahiretiyle ilgileniyor, ailelere sahip çıkınız diyor. Şahsıyla ilgileniyor, şahsına keramet veriyor. Bir asalet bahşetmiş. Tırnağını dahi atamıyorsun yani. Laletayn bir şey gibi sokağa, oraya buraya. Bunu dahi göm diyor yani insan oğlu muhterem.

Cemiyete kıymet vermiş, cemiyette nizamı, sadeti sağlamak için kanunlar, nizamlar koymuş. Hepsini de birbiriyle o kadar güzel bir şekilde irtiza çektirmiş ki hepsine birden hakkını vermiş ve insan İslam'a girdiği zaman, İslam'ı yaşadığı zaman hayatının hiçbir cephesi öteki cephesiyle çatışmıyor. Her tarafı aynı şuur ve aynı mantıkla tanzim edilmiş olduğu için Müslüman'ın zihni, kalbi, gönlü, aklı, fikri, her şeyi intizamlı oluyor. Her şeyi düzenli oluyor.

Elhamdülillah. Sıhhate dair de tedbirler var. Dünyaya ait tedbirler de var. Ahirete ait sözleri var Peygamber Efendimiz'in. Her hususta en ince teferruatı dahi lütfeylemiş, söylemiş. Ne mutlu Müslüman olup da böyle bu müslümanlığın kadri kıymetini bilip öyle yaşayan kimseye.

c. Hac ve Umreyle Günahların Erimesi

أَدِيمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ
وَالذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ خُبثَ الْحَدِيدِ

*Edîmü'l-hacce ve'l-umrate fe-innehümâ
yenfiyâni'l-fekra ve'z-zünûbe kemâ yenfi'l-
kîru hubse'l-hadîdi.*

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*
efendimiz bu hadîs-i şerîfnde buyuruyor ki;

Edîmü. Sarılın, devam ettirin, yani
sürdürün.

Ne?

el-hacce ve'l-umrate. Hac etmeyi, umre
yapmayı devam ettirin. Çünkü bu ikisi hac ve
umre insanın fakirliğini giderir, günahlarını
giderir. Fakirliğini ve günahlarını giderir.

Kemâ yenfi'l-kîru. Demirin içindeki
yabancı maddeleri gidermesi gibi. Demiri
eritip de körükte böyle içindeki yabancı mad-
deleri giderir. Halis çelik yapmakta nasıl
kullanılıyorsa kömür demek, onun gibi insanın
günahlarını giderir, fakirliğini giderir.

Hac nedir?

Belli zamanda, belli bir mevsimi, zamanı vardır onun; belli ayda, Zilhicce'de, Allah Teâlâ Hazretlerinin emrettiği vecih üzere Mekke-i Mükەرreme'de Kâbe'yi tavaf etmek, Arafat'ta bulunmak suretiyle ziyaret vazifesini diğer detaylarıyla yapmak ibadeti. Zengin bir kimseye, sıhhatli bir kimseye, yol emniyeti olduğu takdirde, şartları tahakkuk ettiği takdirde bu hac vazifesini hiç olmazsa ömründe bir defa yapmak farz. İslâm'ın dileklerinden, mühim vazifelerinden bir vazifedir.

Umre, aynı ziyareti Arafat'ta vakfe mecburiyeti olmadan, yani Kâbe-i müşerrefeyi, beytullahı ziyaret etme vazifesini merasimlerini icra ettiği hac mevsiminin içinde veya dışında yapmak. Yani sâir zamanlarda yapılır. Tabii haccın tam olduğu zaman da yapılmaz. Ama hac mevsimi biraz genişçe bir zamandır. O zaman da yapmaz.

Yani Umre küçük hac sayılır. Böylesine hacc-ı ekber derler. Umre'ye hacc-ı asker derler. Bu ikisi bir defa hac etmesi lazım insanın zenginse, şartları tahakkuk etmişse.

Ama Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* efendim buyuruyor ki:

Edîmü. Sarılın ve devam ettirin. Sürdürün. Yani hac ve umre ibadetini çok çok yapmaya devam edin. Demek burada bugün cemi-yetimizde çokça söylenen bir şeye bir cevap var. Efendim işte bir defa hacca gitmişsen gitme, ondan sonra şöyle yap, böyle yap.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimizin tavsiyesi mi önemli, başka türlü akıl yürütmeler mi önemli?

Burada Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in tavsiyesi mi önemli, başka türlü akıl yürütmeler mi önemli?

Burada Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimizin hadîs-i şerîfesinden anlaşıldığına göre insan fırsat buldukça bunları tekrar tekrar yapacak. Peygamber Efendimiz bize İslamiyeti öğreten rehberimiz, önderimiz değil mi?

Onun buyruğu buyruk değil mi?

O tekrar tekrar bunu yapmamızı söylüyor. Birincisi; fakirlikten kurtarır diyor insanı. Hatta bir başka rivayette geçmiş ki:

Hacı hiçbir zaman fakirlik çekmez. Demek ki usulüne uygun insan onu yaparsa fakirlikten kurtuluyor. Bir de günahların silinmesine sebep oluyor.

d. Tekrarlanan İbadet, Silinen Günah

Başka hadîs-i şerîfler vardır ki:

الْحَجُّ إِلَى الْحَجِّ وَالْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ
لِمَا بَيْنَهُمَا

el-haccü ile'l-hacci ve'l-umratü ile'l-um-rati keffâratün limâ beynehümâ.

Bir hac yaptın. İkinci bir hac daha yaptın. Bu iki haccın arasında yaptığın hac, bu iki haccın arasında işlenen günahlara kefarettir. Bir umre yaptın, sonra bir umre daha yaptın. İkinci umre, birinci ile olan aradaki günahlara kefarettir oluyor. Yani insanı temizleyen, pâk eden bir ibadettir. Tabi terbiyeyle, edeple, baştan aşağı sabır ve edep ibadetidir. Yola çıktığı zaman, o vazifeleri yapıp uygulayan ve

o ana kadar, seraba edeptir. Edep imtihanıdır, terbiye imtihanıdır ve dikkatle insan uyanık olması lazım. Geçenlerde muhtelif yerlerde söyledim, belki burada zikri geçmiştir.

Bir şahıs, iki evladıyla beraber karayolundan hacca gitmeye kalkmış. Yolun başında diyor ki:

“Evlatlarım aman dikkat edin, bu hac yolculuğu seraba edep yolculuğudur, edebe çok dikkat edin. Şeytan burada insanı hak yola gittiği için, ecir kazanmaya doğru gittiği için, kıskanır da küçük şeytanları geriye çeker, büyük şeytanları musallat eder. Onun için bu yolda çok dikkat edin birbirinize kırmamaya, şeytana uymamaya, hatalı bir iş yapıp da haccın sevabını, bu yolculuğun asaletini bozmamaya çok dikkat edin” diyor.

Anlatan şahıs, bu sözü zihnimize iyice yerleştirecek, onun tesiri altında kalarak dikkatli gidiyoruz diyor. Daha Şam'a varmadan içindeki kavga eden şahıslar birbirlerine yaka paça sapıp, hatta küfür bile ederek kavga edenler çıktı diyor. Anladık ki diyor o yaşlı zatın sözü doğruymuş. Hakikaten büyük şeytanlar musallat oluyor insana diyor. Onun için insan evden

ıkıp da gelinceye kadar sabredecek ezaya cefaya. Ondan sonra da her an edebe riayet, her anında terbiyesini muhafaza edecek. Allah Teâlâ Hazretleri'nin misafiri olduğunu bilecek, öyle buyuruyor.

Hacı, Allah Teâlâ Hazretleri'nin davetlisi misafiri. Yani davetli olduğu yerde insan nasıl dikkatle hareket ederse öyle hareket edecek. Böyle hareket ettiği zaman çok kıymetli bir şey yapmış oluyor insan. Hatta bir hacıyı insan yolda karşılarsa, evine girinceye kadar, duasını alırsa, duası makbul. Onun için hacıyı uzaktan karşırlar.

Bizde ne kadar güzel âdetler bize yerleştirilmiş. Uzaktan hacı'yı istikbale çıkarlar, hudut kapılarına, karşırlar ki eve girmeden hizmetini yapalım, bir şey yapalım da “Allah razı olsun” karşılığında bir hayır duası alalım diyor. Eve girince bitiyor yani evine ulaştığı vakit. O mazhariyet yani duasının makbullüğü müddeti doluyor. Onun için eve girmeden yaparl bu işi.

Allah Teâlâ Hazretleri inşaallah manileri kaldırsın. Yolları kolaylaştırsın. Sıkıntılarını gidersin. Rüşvet isteyenlere fırsat vermesin.

Rahatlıkla inşaallah şöyle buradan Adana'ya, Konya'ya gezmeye gider gibi şöyle rahat rahat inşaallah o ibadetleri yapmak nasip etsin.

40 yaşından aşağıdaki kimseye umre müsaadesi vermiyorlarmış.

Nasıl cevap verecekler acaba yani?

İnsan mesela her şahıs 25 yaşında zengin, umre yapmak istiyor, 40 yaşında olmazsa vermiyor müsaadeyi. Vermiyor ama, o şahısın 40 yaşına kadar yaşayacağına dair bir senet yok ki zavallının.

Kim bilebilir?

Ben 15 yıl daha yaşayacağım da o zaman umremi yapacağım. Yani o ibadeti yapamazsa, o umre vazifesini yapamazsa mani olanlara çok büyük vebal gelir.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ
أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ

Ve men azlemü mimmen mene'a mesâcida'llâhi en yüzkera fîhe's-mühû. (Bakara Suresi 114. Ayet)

“Yani mescitlerde bile namaz kılınmasına mani olanlardan daha zalim kim vardır” diyor Kur'an-ı Kerîm'in ayet-i kerîmesi. Yani bundan zalimi yoktur manasında. Böyle bir istifamı istihkari edasıyla soruyor. Şimdi namaz kılmaya mani olmak bile bu kadar büyük bir zulüm olarak Kur'an-ı Kerîm'de bildirildiğine göre demek ki bu ibadeti de mümkün olduğu kadar kollamaya çalışmak lazım. Yani kolaylaştırmaya çalışmak lazım. İnsanın da eline fırsat geçtikçe o ibadeti yapıp kendisini günahlardan paklamaya çalışması uygun olur.

e. Yetimin Başını Okşamak

أَذْنُ مِنْكَ الْيَتِيمَ وَامْسَحْ رَأْسَهُ وَأَجْلِسْهُ
عَلَى خِوَانِكَ يَلِنْ قَلْبُكَ وَتَقْدِرْ عَلَى حَاجَتِكَ

Ednü minke'l-yetîme ve'mseh ra'sehû ve eclishû alâ hivânike yelin kalbüke ve takdir alâ hâcetike.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* efendimiz bu hadîs-i şerîfinde bize yetimi gözetmeyi tavsiye ediyor. Yetim, Arapçada “babası ölmüş kimse”ye derler. Yani babası öldüğü için hayatta tek kalıyor. Kimsesiz

kalıyor. Hâmisiz kalıyor. Çünkü anne de az çok bakıma muhtaçtır. Yani erkek gibi değildir diye Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki:

Ednü minke'l-yetîme. Yetimi sen kendine yaklaştır.

Ve'mseh ra'sehû. Başını okşa. Başını mesh et eline şöyle, okşa. Böyle yapar. Ve onu, ve *eclishü alâ hivânike*, sofrana oturt. Yani yetimdir, anası babası öldü falan diye onu hor, kıyıda, köşede bakımsız bırakma ve sofrana oturt, yakınlık göster, okşa, kendine yakın eyle.

Böyle yaparsan, *yelin kalbüke*. Senin kalbin yumuşar. Allah senin kalbine bir yumuşaklık hassesi ihsan eder.

Ve takdir alâ hâcetike. Sen kendi ihtiyaçlarını elde etmeye bu sayede muktedir olursun. Yani sen yetimi sevdin, gözettin diye Allah Teâlâ Hazretleri onun bereketiyle, o sevginiz, o muhabbetin, o şefkatin bereketiyle senin ihtiyaçlarını giderir, senin ihtiyaçlarını sana eriştirir. Böylece ihtiyaçlarına, talep ettiğin, istediğin şeylere maksuduna ulaşırsın.

Tabi yetimin böyle kısa bir sevilmesi var. Bunlar daha uzun; bakımı var, yanına almak, talim terbiyesiyle meşgul olmak, büyütme, büyüttükten sonra bir yuva kuruvermek, evlendirmek. Bunlar tabi ihsanını insanın tamamlaması demek. Yani yaptığı iyiliği insan böyle bu derece güzel yaparsa daha da büyük ecirlere nail olur.

f. Cennetin Asgari Nimetleri

أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةَ الَّذِي لَهُ ثَمَانُونَ
أَلْفَ خَادِمٍ وَاثْنَتَانِ وَسَبْعُونَ زَوْجَةً تُنْصَبُ لَهُ
قُبَّةٌ مِنْ لَوْلُؤٍ وَزَبَرْجَدٍ وَيَاقُوتٍ
كَمَا بَيْنَ الْجَابِيَةِ إِلَى صَنْعَاءَ

Ednâ ehli'l-cenneti menzileten ellezî lehû semânûne elfe hâdimin ve'snetâni ve seb'ûne zevceten tûnsabû lehû kubbetün min lü'lüin ve zebercedin ve yâkûtin kemâ beyne'l-Câbiyeti ilâ San'âe.

Bu hadîs-i şerîf cenneti tasvir ettiği bir hadîs-i şerîftir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz burada bize cenneti, cennet ehli insanların nail olacakları nimeti ifade buyuruyor.

Ednâ ehli'l-cenneti. Cennet ehlinin menzileten, makam, mertebe bakımından en aşağısı; cennette de dereceler var.

Hatta bir hadîs-i şerîfte geçmişti ki, cennetteki dereceler Kur'an-ı Kerîm'deki ayetlerin sayısındadır. Her kim ne kadar çok ayet-i kerîmenin manasını kendisine sindirirse, içine yerleştirirse, tahakkuk ederde o mana ile o dereceye nail olur. Bütün Kur'an-ı Kerîm'i tamiren kendisine mal etmiş huyu, hali, tavrı, her şeyiyle Kur'an-ı Kerîm'in kendi üzerinde tahakkuk ettirmiş kimse de o zaman en yüksek mertebeye çıkmış oluyor tabi.

Dereceler var cennette. Ama (cennette) en aşağı mertebede olan bir kimsenin bakalım eline neler geçiyor diyor Peygamber efendimiz.

Ellezî lehû semânûne elfe hâdimin. 80 bin hizmetçisi var en aşağısı. 80 bin tane hizmetçisi vardır kadın, erkek olarak. Yani

hurilerden ve gulamlardan, diğ er cariyelerden olmak üzere 80 bin tane Allah hizmet i ihsan edecek ona.

Ve’snet ni ve seb’ ne zevceten. 72 tane zevcesi vardır. Bunlar dünyadaki kendi evlenmiş olduğu hanımlarından ayrı, cennetteki cennet hatunlarından. şimdi bu münasebetle insanın önüne geliyor ki; geçen hafta geçmişti, cennette hanımların adedi az olacak diye. Yani ekseriyette “fFakirler ve Müslümanların çocukları cennette çok gördüm” diyor Peygamber Efendimiz miracı yaptığı zaman cennette böyle Müslümanların çocuklarını çokça görmüş adet olarak, fakirleri çokça görmüş. Cehennemde de ekseriyette zenginlerin ve kadınların çokca olduğunu görmüş. şimdi burada her bir erkeğe 72 tane zevce olunca hani kadınların adeti fazla olmuyor mu? Onun için buradan anlaşılıyor ki bunlar cennet hurileri. Yani dünyadaki hanımlarından ayrı cennet hurileri.

Öbür hadîs-i şerîf.

Kıymetli taşlarla yapılmış bir binası olacak bunun. Ve büyüklüğü, *kemâ beyne’l-C biyeti*

ilâ San'âe. Şam yakınlarındaki Câbiye kasa-basından Yemen'deki San'a'ya kadar olacak. Cennetin halini Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* efendimiz böylece bu hadîs-i şerîfte ifade eylemiş.

Cennetin içindeki nimetlerin haddi hesabı yok. O nimetlerin ne olduğunu, insanoğlunun şimdiden hepsini ihata etmesi mümkün değil. Peygamber Efendimiz şöyle tarif edemiş:

Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, hatıra hayale gelmedik nimetler... Ve en aşağısına dahi o kadar çok nimet verilecekmiş ki cennet ehlinde, o şahıs sanacakmış ki; cennete en son giren kimse. Yani cezası kadar cehennemde kalıp yandıktan sonra cennete en son girip ondan sonra artık bir daha girecek kimse kalmıyor. En sonuncu giren şahsa dahi Allah Teâlâ Hazretleri o kadar çok nimet verecekmiş ki, o şahıs sanacakmış ki; cennette en çok nimet bana verildi. Yani o zanda bulunacakmış. Yani bana verilen başka hiçbir kimseye verilmemiş gibi diye memnun, mesrur, sevincinden uçacak böyle.

Allah Teâlâ Hazretleri şöyle şu sözünü ettiğimiz hayran hayran vasıflarını

dinlediğimiz cennetini cümlemize nasip eylesin. Cehenneminden azad eylesin.

Burada diyor ki; bu 72 kadının iki tanesi kendisinin malıdır, kendisininindir. 70 tanesi de cennete giremeyip cehenneme giden kâfirlerindir diyor. Yani oradan miras yoluyla gelendir diye bir açıklama yapmış, herhalde onun da bir esası var.

Daha başka bir hadîs-i şerîfte geçmişti ki: Her insanın cennette de cehennemde de bir makamı vardır. Yani eğer cennet ehlinden olur da insan cennete giderse o zaman cehennemdeki makamını bir kâfire şey yaparlar. Demek cennette de o zaman böyle cennete giremeyen kişilerin, kâfirlerin, mücrimlerin cennette böyle ötekilere veriliyor anlaşılan.

Diğer hadîs-i şerîf:

Tabi bunlar yani bizim sözlerimiz hep böyle mecazi anlatmalardan ibarettir. Sadece hadîs-i şerîflerden duyduğumuz şeyleri naklediyoruz.

Hakikati kim bilir? Allah Teâlâ Hazretleri bilir.

Şöyle, öyle sanat göstermiş ki bu dünyada, öyle fizikçiler var ki, mesela Avustralya'da dediler; bir vadiyle bilhassa çokça oluyormuş, oranın iklimi de müsait. 170 metre yüksekliğinde oluyormuş ağaç. Amerika'da dediler, Kaliforniya'da bir ağaç vardır, kızıl ağaç cinsinden 80 küsur metre oluyormuş boyu. 80 küsur metre demek, yani Beyazıt Kulesi İstanbul'da 80 metredir. Yani Beyazıt Kulesi kadar yüksek oluyor.

Bilmiyorum bu Kocatepe'nin minareleri ne kadardır? Yani o kadar yüksek bir bina.

Sonra bir başka mamuk ağacı dediler, 120 metre oluyormuş boyu. Şimdi bu metrelerden ne olacak falan diyeceksiniz ama, mesela bir elma ağacı 5 metre oluyor boyu. 4-5 metre oluyor. 120 metreyi düşün yani. 3 metre olsa bir binanın bir katı, 40 katlı bina demektir. 120 metre, 170 metre demek, artık ona göre kıyasla...

Şimdi Allah Teâlâ Hazretleri 170 metre yukarıya su çıkartıyor kökünden. Kökünden su geliyor. 170 metre yukarıdaki yaprağa su gidiyor.

Şimdi var mı 170 metreyi aşağıdan yukarıya basabilen bir pompa?

Yani bir pompa kuyunun derinliği biraz fazlaca oldu mu, pompa çekmez, tulumba çekmez. Aşağıya şamandıralı motor sarkıtırsın. Efendim o çalışacak, bilmem filanca yukarıya borular ikide bir de patlar. Yukarıya basmak kolay değil, kademeli yaparsın. İki, üç kademeli yaparsın, suyu çıkartacaksın.

Ama 170 metreye Allah Teâlâ Hazretleri o bitkilerin damarları patlamıyor mu?

170 metre yukarıya o suyu çıkarttırıyor.

Ne sanatları var?

O güzel, o eşsiz sanatıyla cennette Müslümanları memnun edecek, gözlerin görmediği, kulaklarının işitmediği, akıllara sığmayan ne sanatlar gösterir?

Allah Teâlâ Hazretleri görmek nasip eylesin...

g. Meclislerin Hakkı

أَدُّوا حَقَّ الْمَجَالِسِ: ذِكْرَ اللَّهِ كَثِيرًا
وَأَرْشِدُوا السَّبِيلَ وَغَضُّوا الْأَبْصَارَ

Eddû hakka'l-mecâlisi: Zikrallâhi kesîran ve erşidü's-sebîle ve ğuddu'l-epsâra.

Bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

Eddû hakka'l-mecâlisi: Meclislerin hakkını eda ediniz. Oturduğunuz toplantıların hakkını eda ediniz. Onun üzerinden sorulmuş kendisine.

Kîle: Ve mâ hakkuhâ? Meclislerin hakkı nedir?

“Toplantıların bizden istediği, bu meclislerin, bu toplantıların hakkı nedir?” diye sormuşlar.

Buyurmuş ki:

Ve erşidü's-sebîle. Yolu gösteriniz. Buradan anlaşılıyor ki, bu meclis dediğimiz, toplantı dediğimiz şey böyle kapalı falan da olan bir şey değil. Zaten böyle büyük salonlar nerede bulunacak yani o devrin şartlarını düşünelim. Mescid-i Nebevi üstü hurma dallarıyla

örtülü bir şey. İşte gölgelik yol kenarında bir yer bulup da oturdu mu insanlar üçü beşi bir araya geldiğimi bir toplantı olmuş oluyor.

Anlaşıyor ki açık olduğundan birisi gelip galiba falancanın evi nerede veya filanca semte nerede nasıl gidilir dediği zaman efendim yolu gösterecekler.

Birincisi, yol gösterme vazifesi. Yani madem orada duruyorsunuz, yol göstereceksiniz bir.

Bir, bir vazife zikrullâhi kesîran. Çok Allah'ı zikredeceksiniz. Allah'ı çok anacaksınız, hatırlayacaksınız. Birbirinize Allah Teâlâ hazretlerinden, lütfundan, emirlerinden, yasaklarından bahsetmek suretiyle veyahut *Allah Allah Allah, Lâ ilâhe illallah* filan demek suretiyle. Veyahut Allah'tan, Allah'a hatırınızda, yadınızda tutup da, Allah'ın rızasına aykırı işler yapmamak suretiyle o mecliste... Toplulukta bir araya geldiğimiz zaman şeytana alet olup da gıybet, dedikodu vs. günahlı işlere dalmayınız, diye de anlaşılabilir.

Ve ğuddu'l-epsâra. Gözlerinizi de kapatın. İnsan demek ki buradan daha geriye çıkartıyor sihir. Yol kenarında yapılmış toplantı. Böyle yola hakimleyen bir yolda olduğu anlaşılıyor. “Gözünüzü kapayın” diyor. Çünkü yoldur falanca hanımıyla beraber geçecekti. Veya kendisi yoktu da doğrudan oraya bir kız, bir kadın geçecekti oradan. Sen de orada oturuyorsun. Sokağın başından bu tarafa gelinceye kadar gözünle onu takip etmek olmaz. Bir Müslüman bir defa bakarsa mağfurdur. Bir daha ikinci başını kaldırıp baktı mı, “O ikincisi şeytandandır” diyor Peygamber Efendimiz. İkinci defa bakış artık bir merak başladı içinde nefsanî bir merak. Onun için bakıyor. Onun için yollara hakim yolları gören yerde böyle insan oturdu, Hani köy kahveleri falan oluyor ya mecbur oturdun. Allah'ı unutmayacaksın, Allah'ı zikredeceksin. Soranlara yardım edeceksin madem orada bulunuyorsun. Sonrada orada gözünü kollayacaksın ki sağa sola bakmayasın. Orası tarafsızlık yeri mi gelene geçene bakıyorsun, günaha daldırıyorsun gözünü. Böyle bir şey yapmayacaksın.

h. İtidalin Yolu

أَدُّوا الْعَزَائِمَ وَاقْبَلُوا الرُّخَصَ
وَدَعُوا النَّاسَ فَقَدْ كُفِّتُمْوهُمْ

Eddü'l-‘azâime *ve’kbelü’r-ruhasa*
vede’u’n-nâse fe-kad küfîtümhüm.

Bu hadîs-i şerîf bize nasıl davranmamız gerektiğini bazı durumlarda talimat olarak gösteriyor.

Eddü'l-‘azâime, azimetleri eda ediniz.

Ve’kbelü’r-ruhasa. Ruhsatları da kabul ediniz.

Vede’u’n-nâse. İnsanları da halince bırakınız.

Fe-kad küfîtümhüm. Onlara karşı kendinizi emniyete almış olursunuz. Şimdi buradaki bu sözlerin açıklanması lazım. Bu sözlerden normal olarak alıntı yaptırmayan kimse kolayca bir şey alamaz.

Eddü'l-‘azâime. Azimetleri edâ ediniz. İki şey var. Azimet, kastetmek demek ama, insan din de ya ruhsatlar vardır. Müsaadelere göre hareket eder. Veyahut da daha garantili, daha emniyetli, Allah'ın rızasının o yolda olduğu

daha belli olan yol vardır. İnsanın karşısına iki imkan çıkar. Şurası daha garantili, şuradan gidersem Allah Teâlâ Hazretleri'nin rızasına daha uygun olur diye... Onlara *azimet* derler. Bir de müsaade tarafı var. Onlara da *ruhsat* tarafı derler. Ruhsat tarafı, azimet tarafı. Bazen insanı serbest bırakılır. İster oradan git, ister buradan git. Bunda da müsaade var ama, şu daha faziletli denilir. Bir fazilet tarafı var, bir müsaade tarafı var diyelim biz.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki;

Eddü'l-'azâime. Azimetleri ihyâ ediniz, edâ ediniz; yani faziletli işleri yapmaya bir gayret gösteriniz.

Ama, *Ve'kbelü'r-ruhasa*. Ama ruhsatları da kabul ediniz. Ruhsatları da tamamen reddetmeyin. Yani sen azimeti tercih edilmeye teşvik var diye, ruhsatları da bir kenara atma. Onun da varlığını kabul et. Ruhsatların birkaç tane misalini verelim:

Mesela ruhsatlar nelerdir?

Bir tanesi; yolculukta dört rekat namazı iki rekat kılmak meselesi var değil mi?

Yolculuğun kendine göre meşakkatleri olduğundan dolayı iki rekat kılınmasına Allah Teâlâ Hazretleri müsaade olmuş. Böyle bir durum var.

Sonra Ramazan'da insan yolculuğa çıkıyor. Ee, Ramazan; oruç tutuyor başka insanlar ama kendisi yola gidiyor.

Yolculuğa çıkan insan, acaba oruç tutacak mı tutmayacak mı?

Tutmama müsaadesi var.

Hasta bir kimse, Ramazan geldi, oruç tutacak mı tutmayacak mı? Tutmayabilir. Hastalığı artırıyorsa tutmaması uygun olur.

Çocuğunu emziren bir kadın veya hamile olan bir kadın, vücut bakıma muhtaç durumdadır, zayıftır zaten bu hamilelikten dolayı. O, oruç tutmayabilir gibi hususlar. İşte bunlar ruhsat dediğimiz şeylerdir. Yani dinde müsaade. Bu müsaadenin de bir mesnedi var. Aklından uydurulmuş bir şey değil. Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi.

Şimdi bu ruhsatları kabul ediniz ama azametlere ihtiyar ediniz diyor.

Vede'u'n-nâse. İnsanları terk ediniz. Yani onların ayıplarını araştırmayın, onların peşine takılmayın. Öyle yaparsanız onlardan emniyette olursunuz. Tabi siyaset birisine hücum edersen, birisini taciz edersen, onun ayıbını araştırırsan, o da sana karşı cephe alır. O zaman çeşitli sıkıntılara uğrar insan.

i. Ne Dilen, Ne Hırslan

Bir hadîs-i şerîf daha okuyalım.

إِذَا أَتَاكَ اللَّهُ مِنْ هَذَا الْمَالِ مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ
وَلَا إِشْرَافٍ فَخُذْهُ فَكُلْهُ وَتَمَوَّلْهُ

İzâ âtâkellâhü min hâze'l-mâli min ğayri mes'letin ve lâ işrâfin fe-huzhü fe-külhü ve temevvelhü.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bir kimseye bir şey verildiği zaman onun nasıl hareket etmesi gerektiğini burada izah ediyor. Diyor ki muhatabına. Muhatabı Hazreti Ömer *radıyallahu anh*'ın oğlu Abdullah b. Ömer.

Ona diyor ki:

Allah sana řu maldan sen istemededen, peřine dűřmeden sana bir řey vermiřse, karřına getirmiřse, *Fe-huzhű*. Onu al. *Fe-kűlhű*. Onu ye. *Ve temevvelhű*. Onun kendine mal műlk edin. Sen peřine dűřmemiřsin, dilenmemiřsin, istememiřsin. Bir tarafıyla gelmiř, onu al diyor.

Bu neden olmuş?

İbn Ömer *radiyallahu anh* Peygamber Efendimiz ona gelirmiř bazen. Lűtufta, ih-sanda bulunurmuř. “Al bunu” diye. O da dermiř ki:

“Yâ Resűlallah! Bunu bana deęil, benden buna daha muhtaç olan bir kimseye ver” diye bařka kimseler tercih edermiř. Ben de nispeten iyi durumdayım, idare ediyorum.” Bařkasına verseniz Yâ Resulallah” dermis de. Onun űzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bűyle buyurmuř. Allah tarafından bűyle bir řey gelirse al onu. Kendin de ye, helaldir demek yani. Ondan sonra kendi műlkűne de kat, bir mahzuru yok.

Demek ki insan harama sapmadan, dilenmeden, istemeden böyle bir imkan olur da bahşedilirse onu rahatlıkla alabileceğinin misali oluyor.

j. Nimetin İzini Taşımak

Diğer hadîs-i şerîf:

إِذَا أَتَاكَ اللَّهُ مَالًا فَلْيُرْ أَثَرُ نِعْمَةِ اللَّهِ عَلَيْكَ
وَكِرَامَتِهِ

İzâ âtâkellâhü mâlen fe'lyüra eseru ni'metillâhi 'aleyke ve kerâmetihî.

Bu hadîs-i şerîf de bir imkan sahibi, mal mülk sahibi insanın nasıl davranması gerektiğini bize anlatıyor.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki:

Allah sana bir mal verdiyse, sana yaptığı ikramın ve sana verdiği nimetin eseri senin üzerinde görünsün. Halk senin üzerinde onun izini, eserini görsün.

Bu ne demek?

Sebeb-I vürûdü'l-hadis incelenirken anlaşıyor.

İbn Mâlik isimli zat bir gün Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in yanına varmış. Ve yanına varmış ama üzerinde biraz eski kıyafet varmış. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz ona sormuş:

Hel indeke mâlin? Senin malın var mı?

Yani mal mülk sahibi bir insan mısın?

Kultü: Ne'am Yâ Resûlullah. Evet Yâ Resûlullah.

O zaman diyor ki:

Allah sana bir mal verdiyse, sana verdiği nimetin ve sana yaptığı ikramın eseri senin üzerinde görürsün. Yani "Sen böyle perişan, hırpani bir kılıkla dolaşma. Güzel bir kıyafetle giyin, böyle dolaş" demiş oluyor o şahsa. Şimdi yani bu eserdeki bu hadîs-i şerîfleri toplamak üzere üstâdımız Gümüşhaneli Ahmet Ziyâeddin Efendi Hazretleri diyor ki:

Bazı hadîs-i şerîfler var ki, Peygamber Efendimiz “Sade, basit, kaba kıyafetler giyiniz” demiş. Bu nedir?

Onun izahını şöyle yapıyor, diyor ki:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz kalplerin tabibi idi. Kalplerin tabibi idi Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz. Kendisine gelen kimseleri onun durumuna göre tavsiye ederek tedavi ederdi. Şimdi bir kimse ki, kendi karşısına geliyor, kendisinde giyime kuşama düşkünlük var, süse ziynete itibar var, biraz o giyimden kuşamadan etrafa caka satma gibi bir nefsinde bir kabar var, ona diyor ki: Sen biraz sade, kaba dokunmuş elbiseleri giy. Böyle süslü püslü elbiseleri giyme diye tavsiye ediyor.

Ee, ötekisi de kendisinin malı mülkü var, fakat o malı da mülkü de görünmeyecek gibi bozuk bir kıyafetle giyinmiş.

Ona da diyor ki:

Allah sana madem mal mülk vermiş, zenginlik vermiş; ona uygun giy. Allah'ın sana vermiş olduğu nimetin ve ikramın eseri senin

zerinden görünsün. Bilinsin ki sen zengin bir kimsesin. Fakir sanıp da sanıp para çıkartıp vermeye kalkmasınlar. Veya birisinin ihtiyaı varsa senin o halini görünce gelip isteyebilir. Bak sen zengin bir kimse görünüyorsun, diye gelip senden isteyebilir.

Bu hususta bir de bir fıkra var. Onunla kapayalım.

Mezhebimizin imamı, İmâm-ı Âzam, *rahmetullahi aleyh* hazretlerinin şöhreti her tarafa yayılmış. Bir menkabe böyle naklediliyor.

Horasandan bir şahıs duymuş. Irak'ın Kfe şehrinde böyle bir büyük âlim varmış. Gideyim, ömrümü onun hizmetinde geçireyim. Onun hizmetine gireyim, hayır duasını alayım. Ölürsem onun yanında leyim. O beni yıkasın. Ahiret yolculuğuna, onun duasıyla, onun kıldırıldığı namaz ile gideyim, diye böyle bir hesap yapmış kendi kendine. Manevi bir hesap yapmış. Kalkmış Horasan'dan Kfe'ye gelmiş. İmâm-ı Âzam'ı bulacak, hizmetine girecek. Âlimi seviyor, âlimin yanında olmak istiyor. Kfe'ye gelmiş, demiş ki arşıda:

“Burada İmâm-ı Âzam Ebû Hanife, Nu'mân b. Sâbit isimli bir şahıs varmış. Ben onu görmek istiyorum.”

Dükkâncı demiş ki: “Bak şu karşıdaki adam odur”. Bakmış, tertemiz bir sarık, güzel bir cübbe üzerinde. Pırıl pırıl bir kıyafet. Yani uzaktan bakınca belli olmuyor.

Eyvah, demiş kendi kendine. Bu süse düşkün bir insan galiba demiş uzaktan. Dünya ehli galiba bu. O sanıyor ki beli iki kat olmuş bir ihtiyar görecektir. Kaba saba kıyafet giymiş, dünyaya değer vermeyen, yamalı elbiseler giymiş bir kimse belki tahayyül ediyordu. Eyvah demiş. Yani bu galiba benim düşündüğüm tarzda bir âlim değil galiba. Dünya ehli bir âlim demiş. Gözünün ucuyla takip ediyormuş. Gitmiş bir manav dükkanının önüne İmâm-ı Âzam. Önünde 8-10 tane üzüm küfesi varmış. Birkaç üzümü oradan almış. Birkaç üzümü öbür küfelerden almış. Birkaç üzüm tanesini öbür küfeden koparmış. Her küfeden tatmış.

Bu uzaktan takip ediyor. Eyvah demiş bu haramı helali bile gözetmiyor bu adam. Çünkü bir küfeden insan tadına bakar. Ver bana şuradan der bir, iki okka der. Ama hepsinden tattı

tattı neredeyse karnını doyurdu. Olmadı bu. Herhalde bu adam ölçüleri böyle ince bir kimse değil. Ben yanlış geldim galiba. Gideceği sırada işte İmâm-ı Âzam da dükkandan çıkmış. Karşıdaki sokağın içine girmiş. O da biraz yürümüş, sokağa bakmış şöyle ne oluyor diye. Sokağın dibinde bir kadınla konuşuyor İmam-ı Âzam.

Eyvallah dedii, sokağın dibinde kadınlarla konuşuyor İmâm-ı Âzam. Eyvah! Biraz da böyle senli ve benli samimi konuşuyorlar. Hatta bir de tebessüm etmişler, böyle hareketler. Bu adam demiş, benim düşündüğüm adam değil. Ben kendi memleketime döneyim demiş.

Ta Horosan'dan Irak'a gelmiş, geri dönecek. Hiç gelmeye gitmeye niyeti yok artık. Geri döneceği sırada dönmüş, İmâm-ı Âzam Hazretleri oradan seslenmiş ona. Sokağın içinden seslenmiş.

Dur demiş, yanına kadar gelmiş, selam vermiş. *Aleyküm Selam* demiş ama tatsızmış yani. Demiş ki, hiçbir şey konuşmuyor ötekisi. *Aleyküm Selam* demiş, geliyor. “O küfelerin olduğu meyve dükkanı benim kendi dükkanım”

demiş. “O üzümler, benim bağlarımın üzüm-
 leridir” demiş. Ben adamlarıma dedim ki:
 “Aman üzümleri olgun koparın. Koruk olmasın,
 müşterilerin memnun olmayacağı cinsten
 üzümler olmasın. Koruk üzüm olursa ticarete
 bir şey gelir. Ticaretin tadı bozulur, iyi
 olmaz.” Ham şeyi satınca müşteri... “Yani
 gönül hoşluğuyla verdiği paraya razı olma-
 yacak. Onun için demiş, tembihlediğimden her
 küfeden yedim” demiş. Yoksa tabi her küfeden
 başkasının malından alınmaz.

Adam bir kulağına kadar kızarmış tabi o
 söylemeden. Ötekisi söylüyor tabi, kerameten
 söylüyor. O zaman bir toparlanmış. “Sokağın
 içinde konuştuğum kadın benim zevcem”
 demiş. Ona “Akşama hazırlık yap, Horosan'dan
 bir misafirimiz gelecek, onu eve getireceğim.
 Yemeklerin çeşidini biraz çok yap” demiş.
 Tabi o anlamış karşısında nasıl bir kimse
 olduğunu. Üzerimdeki kıyafetlere gelince...
 demiş. Bu hadisi okumuş.

“Allah Teâlâ Hazretleri verdiği nimetin
 eserini kulunun üzerinde görmeyi sever”
 demiş. Ben onun için böyle giyindim.

Allah mal, mülk çok vermiş ona. Tabi muntazam giyinecek. Bunu dünyayı sevdiğinden değil, sünnete uyduğundan. Peygamber Efendimiz ne dediyse, öl dediği yerde ölecek, kal dediği yerde kalacak.

Allah Teâlâ Hazretleri, o büyüklerin şefaathlerine nail eylesin. Dünyada bizi dinde fakih eylesin. Dinin akhkâmının inceliklerini anlayan, gözüyle ruhuna, manasına müstağni kimseler eylesin. Rızasına uygun bir halde ömrümüzü hayırlı ameller işleyerek geçirmek ve son nefeste ol kelime-i tayyibeyi ki buyurun:

Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü, diyerek emaneti teslim etmeyi nasip eylesin. Sevdiği ve razı olduğu bir kul olarak huzuruna çıkmayı cümlemize ihsan eylesin. Cemâl-i bâ-kemâlini sevdetinte müşahede eden bahtiyarlar zümresine cümlemizi nail eylesin.

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
30 Cemâziye'l-Evvel 1402 / 25.03.1982

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

